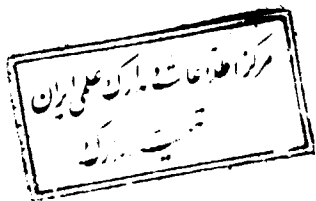

Handwritten text in the top left corner, possibly a date or reference number.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Handwritten text at the bottom center, possibly a signature or page number.

وزارت فرهنگ و آموزش عالی
دانشگاه علوم و فنون مازندران

۷۲۷۷۶

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته مهندسی سیستمهای اقتصادی - اجتماعی

موضوع :

برآورد و بررسی روند نابرابری اقتصادی در
استان اصفهان (۱۳۵۰-۱۳۷۶)

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر اسمعیل ابونوری

نکارش :

شراره فرشته نژاد

۳۸۸۴

آبان ماه ۱۳۷۹

تقدیم به :

پدر و مادر عزیزم که تمام زندگی
خود را میروان آنها میباشم .

با تشکر از :

استاد محترم جناب آقای دکتر اسمعیل
ابونوری که در تکمیل این مجموعه مرا
یاری کردند.

فہرست

فصل اول : کلیات

- ۱-۱- ضرورت موضوع تحقیق ۲
- ۲-۱- اهمیت موضوع تحقیق ۴
- ۳-۱- فرضیه های تحقیق ۵

فصل دوم : مروری بر ادبیات موضوع تحقیق از دیدگاه نظری و تجربی

- ۱-۲- توزیع درآمد و شاخصهای آن ۷
- ۲-۲- توزیع درآمد از دیدگاه نظری ۸
- ۱-۲-۲- مفهوم نابرابری درآمد ۸
- ۲-۲-۲- مفهوم توزیع درآمد ۹
- ۳-۲-۲- اندازه گیری نابرابری توزیع درآمد ۹
- ۳-۲- عوامل مؤثر در نابرابری توزیع درآمد ۱۲
- ۴-۲- ابزارهای توزیع مجدد درآمد ۱۳
- ۵-۲- مروری بر ادبیات موضوع تحقیق از دیدگاه تجربی ۱۴
- ۶-۲- روش تحقیق ۱۸

فصل سوم : جمع آوری و سازماندهی اطلاعات و شواهد

- ۱-۳- جمع آوری اطلاعات ۲۳
- ۲-۳- تعاریف ۲۴
- ۳-۳- مفاهیم پایه ای ۲۶
- ۱-۳-۳- مفهوم درآمد ۲۶
- ۲-۳-۳- دوره درآمد ۲۷
- ۳-۳-۳- واحد آماری دریافت کننده ۲۷

فصل چهارم : برآورد نابرابری اقتصادی و آزمون فرضیه ها

- ۲۱-۴-۱- برآورد نابرابری اقتصادی.....
- ۳۲-۴-۱-۱- روند توزیع در آمد در مناطق شهری استان اصفهان.....
- ۳۲-۴-۱-۲- روند توزیع در آمد در مناطق روستایی استان اصفهان.....
- ۳۷-۴-۱-۳- روند توزیع در آمد در مناطق شهری کشور.....
- ۳۷-۴-۱-۴- روند توزیع در آمد در مناطق روستایی کشور.....
- ۴-۲- آزمون فرضیه های تحقیق
- ۴۲-۴-۱-۲- مقایسه نابرابری اقتصادی بین مناطق شهری و روستایی استان اصفهان.....
- ۴-۲-۲- مقایسه نابرابری اقتصادی در مناطق شهری استان اصفهان طی دو دوره ۱۳۵۰-۱۳۶۸ و ۱۳۶۸-۱۳۷۶.....
- ۴-۲-۳- مقایسه نابرابری اقتصادی مناطق روستایی استان اصفهان در دو دوره ۱۳۵۰-۱۳۶۸ و ۱۳۶۸-۱۳۷۶.....
- ۴-۲-۴- مقایسه نابرابری اقتصادی مناطق شهری استان اصفهان و کل کشور.....
- ۴-۲-۵- مقایسه نابرابری اقتصادی مناطق روستایی استان اصفهان و کل کشور.....
- ۴-۳-۱- مقایسه نابرابری توزیع در آمد در استان اصفهان و استانهای منتخب.....
- ۴-۳-۱-۱- مقایسه نابرابری توزیع در آمد در استان اصفهان و استان کرمانشاه.....
- ۴-۳-۲- مقایسه نابرابری توزیع در آمد در استان اصفهان و استان ایلام.....
- ۴-۳-۳- مقایسه نابرابری توزیع در آمد در استان اصفهان و استان گیلان.....
- ۴-۳-۴- مقایسه نابرابری توزیع در آمد در استان اصفهان و استان مازندران.....

فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهادات

- ۵-۱- نتایج.....
- ۵-۲- پیشنهادات.....

کتابنامه

- منابع فارسی.....
- منابع لاتین.....

پیوست اول

پیوست دوم

فهرست نمودارها و جداول

الف - نمودارها

- نمودار ۱-۴- روند ضرایب جینی مناطق شهری استان اصفهان (۱۳۵۰-۱۳۷۶) ۳۴
- نمودار ۲-۴- روند ضرایب جینی مناطق روستایی استان اصفهان (۱۳۵۰-۱۳۷۶) ۳۶
- نمودار ۳-۴- روند ضرایب جینی مناطق شهری کشور (۱۳۵۰-۱۳۷۶) ۳۹
- نمودار ۴-۴- روند ضرایب جینی مناطق روستایی کشور (۱۳۵۰-۱۳۷۶) ۴۱
- نمودار ۵-۴- مقایسه روند ضرایب جینی مناطق شهری و روستایی استان اصفهان (۱۳۵۰-۱۳۷۶) ۴۳
- نمودار ۶-۴- مقایسه روند ضرایب جینی مناطق شهری استانهای اصفهان و کرمانشاه ۴۹
- نمودار ۷-۴- مقایسه روند ضرایب جینی مناطق روستایی استانهای اصفهان و کرمانشاه ۵۰
- نمودار ۸-۴- مقایسه روند ضرایب جینی مناطق شهری استانهای اصفهان و ایلام ۵۲
- نمودار ۹-۴- مقایسه روند ضرایب جینی مناطق روستایی استانهای اصفهان و ایلام ۵۳
- نمودار ۱۰-۴- مقایسه روند ضرایب جینی مناطق شهری استانهای اصفهان و گیلان ۵۶
- نمودار ۱۱-۴- مقایسه روند ضرایب جینی مناطق روستایی استانهای اصفهان و گیلان ۵۷
- نمودار ۱۲-۴- مقایسه روند ضرایب جینی مناطق شهری استانهای اصفهان و مازندران ۵۸
- نمودار ۱۳-۴- مقایسه روند ضرایب جینی مناطق روستایی استانهای اصفهان و مازندران ۵۹

ب - جداول

- جدول ۱-۳- حجم نمونه خانوارهای استان اصفهان و کل کشور به تفکیک مناطق شهری و روستایی ۲۵
- جدول ۱-۴- روند شاخصهای توزیع هزینه در مناطق شهری استان اصفهان (۱۳۵۰-۱۳۷۶) ۳۳
- جدول ۲-۴- روند شاخصهای توزیع هزینه در مناطق روستایی استان اصفهان (۱۳۵۰-۱۳۷۶) ۳۵
- جدول ۳-۴- روند شاخصهای توزیع هزینه در مناطق شهری کشور (۱۳۵۰-۱۳۷۶) ۳۸
- جدول ۴-۴- روند شاخصهای توزیع هزینه در مناطق روستایی کشور (۱۳۵۰-۱۳۷۶) ۴۰
- جدول ۵-۴- روند شاخص ضریب جینی در مناطق شهری و روستایی استانهای کرمانشاه ، ایلام ، گیلان ، مازندران و اصفهان ۶۰
- جدول ۶-۴- نتایج حاصل از آزمون فرضیه ها ۶۱
- جدول ۷-۴- نتایج حاصل از آزمون فرضیه ها ۶۲

چکیده

کاهش فقر و نابرابری بین اقشار جامعه یکی از راههای رسیدن به توسعه پایدار می باشد. میزان فقر و محرومیت به درجه عدم تعادل در الگوی توزیع درآمد مرتبط است. بدین منظور لازم است وضعیت و نحوه توزیع درآمد بین گروههای مختلف جامعه مطالعه و بررسی شود. با استفاده از نتایج حاصل از آمارگیری هزینه و درآمد خانوارها که توسط مرکز آمار ایران منتشر می شود، سطح نابرابری اقتصادی مناطق شهری و روستایی استان اصفهان و کل کشور در سالهای ۱۳۵۰-۱۳۷۶ محاسبه شده است. در مورد مناطق شهری استان اصفهان بالاترین سطح نابرابری مربوط به سال ۱۳۶۴ با ضریب جینی ۰/۶۰۰۵ و کمترین سطح نابرابری مربوط به سال ۱۳۵۱ با ضریب جینی ۰/۳۶۴۱ بوده است. در مورد مناطق روستایی استان اصفهان، بیشترین سطح نابرابری مربوط به سال ۱۳۷۳ با ضریب جینی ۰/۵۶۳۱ و کمترین سطح نابرابری در سال ۱۳۵۱ با ضریب جینی ۰/۳۴۱۲ بدست آمده است. در مورد مناطق شهری کل کشور، بالاترین نابرابری مربوط به سال ۱۳۵۶ با ضریب جینی ۰/۵۷۸۱ و کمترین میزان نابرابری مربوط به سال ۱۳۶۹ با ضریب جینی ۰/۳۶۶۳ بوده است. نابرابری توزیع درآمد در مناطق روستایی کل کشور در سال ۱۳۷۴ با ضریب جینی ۰/۵۶۳ در بالاترین و در سال ۱۳۵۱ با ضریب جینی ۰/۳۷۳۷ در پایین ترین سطح بوده است. در مقایسه توزیع درآمد بین مناطق شهری و روستایی استان اصفهان، اختلاف معناداری بین میانگین ضرایب جینی وجود نداشت. همچنین در مقایسه نابرابری اقتصادی در مناطق شهری استان اصفهان طی دو دوره ۱۳۵۰-۱۳۶۸ و ۱۳۶۸-۱۳۷۶ اختلاف معناداری بین ضرایب جینی آنها وجود نداشت. نابرابری اقتصادی مناطق روستایی استان اصفهان در دوره ۱۳۶۸-۱۳۷۶ بیشتر از دوره ۱۳۵۰-۱۳۶۸ بوده است. همچنین اختلاف معناداری بین میانگین ضرایب جینی مناطق شهری و روستایی استان اصفهان و کل کشور وجود نداشت. در مقایسه استان اصفهان با استانهای منتخب، توزیع درآمد مناطق شهری و روستایی استان اصفهان نابرابرتر از استان کرمانشاه بود. بین میانگین ضرایب جینی مناطق شهری استان اصفهان و استان ایلام تفاوت معناداری وجود نداشت. توزیع درآمد در مناطق روستایی استان اصفهان نابرابرتر از استان ایلام بود. همچنین توزیع درآمد مناطق شهری و روستایی استان اصفهان نابرابرتر از استان گیلان بدست آمد. بین میانگین ضرایب جینی مناطق شهری و روستایی استان اصفهان و استان مازندران تفاوت معناداری وجود نداشت.

فصل اول

کلیات

۱-۱- ضرورت موضوع تحقیق

در بسیاری از کشورهای در حال توسعه علی رغم رشد سریع اقتصادی در دهه های اخیر، نتایج و منافع این رشد اقتصادی تنها نصیب گروههای خاصی از افراد جامعه شده است. در نتیجه گروههای فقیر و کم درآمد این کشورها، نه تنها از مزایای رشد تولید، کالاها و خدمات، اشتغال، ارتقای سطح زندگی بهره ای نداشته اند، بلکه فاصله و شکاف درآمدی بین آنان و ثروتمندان جامعه افزایش یافته و به تعداد فقرای برخی از کشورها افزوده شده است. این واقعیت موجب شده است تا استراتژی رشد اقتصادی سریع مورد تردید قرار گیرد و استراتژی توسعه اقتصادی همراه با توزیع برابر تر درآمدها جایگزین آن شود و در نتیجه سازمانها و دست اندرکاران برنامه ریزی اقتصادی و اجتماعی این جوامع در راستای شناخت الگوی توزیع درآمد، ویژگیهای آن و مسایل و مشکلات مرتبط با آن تلاش بیشتری کنند.

برای دستیابی به این هدف باید دانست موارد و جنبه های خاص الگوی توزیع درآمد بین گروههای اجتماعی و یا مناطق مختلف کشور تا چه میزان است. آیا نابرابری در طی زمان در حال افزایش است و توزیع درآمد گرایش به تمرکز دارد؟

برای پاسخگویی به این پرسشها و بسیاری پرسشهای دیگر اندازه گیری نابرابری درآمد و ارائه روشهای برآورد آن ضروری به نظر می رسد. (ابوالفتحی قمی، ابوالفضل، ۱۳۷۱، ص ۱)

نگرانی نسبت به اشتغال و توزیع درآمد به عنوان اجزای جدایی ناپذیر جریان توسعه طی سالهای دهه ۱۹۶۰ مقبولیت گسترده ای یافت. در حالیکه استراتژی اولین دهه توسعه سازمان ملل (۱۹۶۱-۱۹۷۰) قبل از هر چیز نگران رشد اقتصادی بود. استراتژی دهه دوم توسعه (۱۹۷۱-۱۹۸۰) گرایش به روندی را منعکس ساخت که اشتغال و توزیع درآمد را با رشد اقتصادی به عنوان اهداف توسعه شریک می ساخت.

این روند در استراتژی دهه سوم توسعه بیشتر قوت گرفت. بدین ترتیب در دوره سالهای دهه ۱۹۶۰ توجه قبلی به رشد مغلوب برخورد جدیدی با توسعه اقتصادی گردید، که اشتغال و توزیع درآمد نیز در آن منظور شده بود. و این برخورد در ظرف سالهای دهه ۱۹۷۰ با تأکید جدیدی بر تأمین نیازهای اساسی، بسط بیشتری یافت. (لوکایون، ژاک، ۱۳۷۳، ص ۳)

چگونگی توزیع درآمد بین دو جامعه شهری و روستایی یکی از مسائل اساسی اقتصادی اجتماعی کشور است که منعکس کننده مشخصات عمومی نظام اقتصادی گذشته از یک طرف و نشان دهنده توزیع امکانات رفاهی از طرف دیگر می باشد. ادامه نابرابری توزیع درآمد مشکلات غیر قابل حلی در راه توسعه کشور بوجود می آورد. (ابوالفتحی قمی، ابوالفضل، ۱۳۷۱)

۱-۲- اهمیت موضوع تحقیق

نابرابری درآمد یکی از مهمترین مسائلی است که در هر جامعه ای وجود دارد. میزان درآمد یک فرد یا خانواده تا حد زیادی تعیین کننده طبقه اجتماعی آن فرد یا خانواده می باشد. هرچند در یک جامعه نابرابری درآمدی بیشتر باشد، تضاد طبقاتی و نارضایتی و آشوب بیشتر است. چگونگی توزیع درآمد و تغییر آن در طول زمان نقش تعیین کننده ای در جهت گیری اقتصاد و سوق دادن آن به سمت معین دارد.

میزان درآمد یک واحد اقتصادی در عرضه و تقاضای تسهیلات اجتماعی مانند آموزش، تحصیلات، ورزش و تفریح مؤثر می باشد. در نهایت عدم توزیع بهینه درآمد، در وضعیت رشد و توسعه اقتصادی مؤثر است. جمله این موارد نشان دهنده اهمیت و نقش توزیع درآمد در جامعه و لزوم بررسی ویژگیهای این پدیده می باشد. (ضرابی، محمود، ۱۳۷۵، ص ۵)

۱-۳- فرضیه های تحقیق

پرسشهای تحقیق

هدف اساسی در این تحقیق پاسخ به پرسشهای زیر می باشد :

- ۱- نابرابری اقتصادی در مناطق شهری استان اصفهان طی سالهای ۱۳۵۰-۱۳۷۶ در چه سطحی بوده است ؟
- ۲- نابرابری اقتصادی در مناطق روستایی استان اصفهان طی سالهای ۱۳۵۰-۱۳۷۶ در چه سطحی بوده است ؟
- ۳- سطح نابرابری اقتصادی در استان اصفهان در مقایسه با استانهای دیگر که چنین مطالعه ای در آنها انجام شده است مانند استان مازندران ، گیلان ، ایلام ، کرمانشاه و همچنین کل کشور چگونه بوده است ؟

فرضیه های اصلی تحقیق

- ۱- سطح نابرابری در مناطق روستایی استان اصفهان کمتر از سطح نابرابری در مناطق شهری بوده است. (طبق فرضیه کوزنتس)
- ۲- نابرابری اقتصادی در مناطق شهری استان اصفهان طی سالهای ۱۳۶۸-۱۳۷۶ کمتر از سالهای ۱۳۵۰-۱۳۶۸ بوده است .
- ۳- نابرابری اقتصادی در مناطق روستایی استان اصفهان طی سالهای ۱۳۶۸-۱۳۷۶ کمتر از سالهای ۱۳۵۰-۱۳۶۸ بوده است .
- ۴- نابرابری اقتصادی در مناطق شهری استان اصفهان کمتر از مناطق شهری کل کشور بوده است .
- ۵- نابرابری اقتصادی در مناطق روستایی استان اصفهان کمتر از مناطق روستایی کل کشور بوده است.

فصل دوم

مروری بر ادبیات موضوع تحقیق